

SKÆVHEDER I DET KOMMUNALE TILSKUDS- OG UDLIGNINGSSYSTEM

23. oktober 2023

Kasper Lund Nødgaard
Afdelingschef | Udligning og Forretningsudvikling

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. **Udviklingen i finansieringsgrundlag 2007-2027**
 - Hvordan er det gået, hvad betød reformen, hvordan forventer vi udvikling er de kommende år?
2. **Den socioøkonomiske udgiftsbehovsopgørelse**
 - Hvordan fungerer den og hvilken betydning har det for jer?
 - Tre kriterier: Betydningen af disse for jeres udligning
3. **Datakvalitet og den socioøkonomiske udgiftsbehovsopgørelse**
 - Hvilken betydning har datakvaliteten for jeres daglige arbejde?
 - Perverse effekter, kuriøse sammenhænge og ulogiske årsager

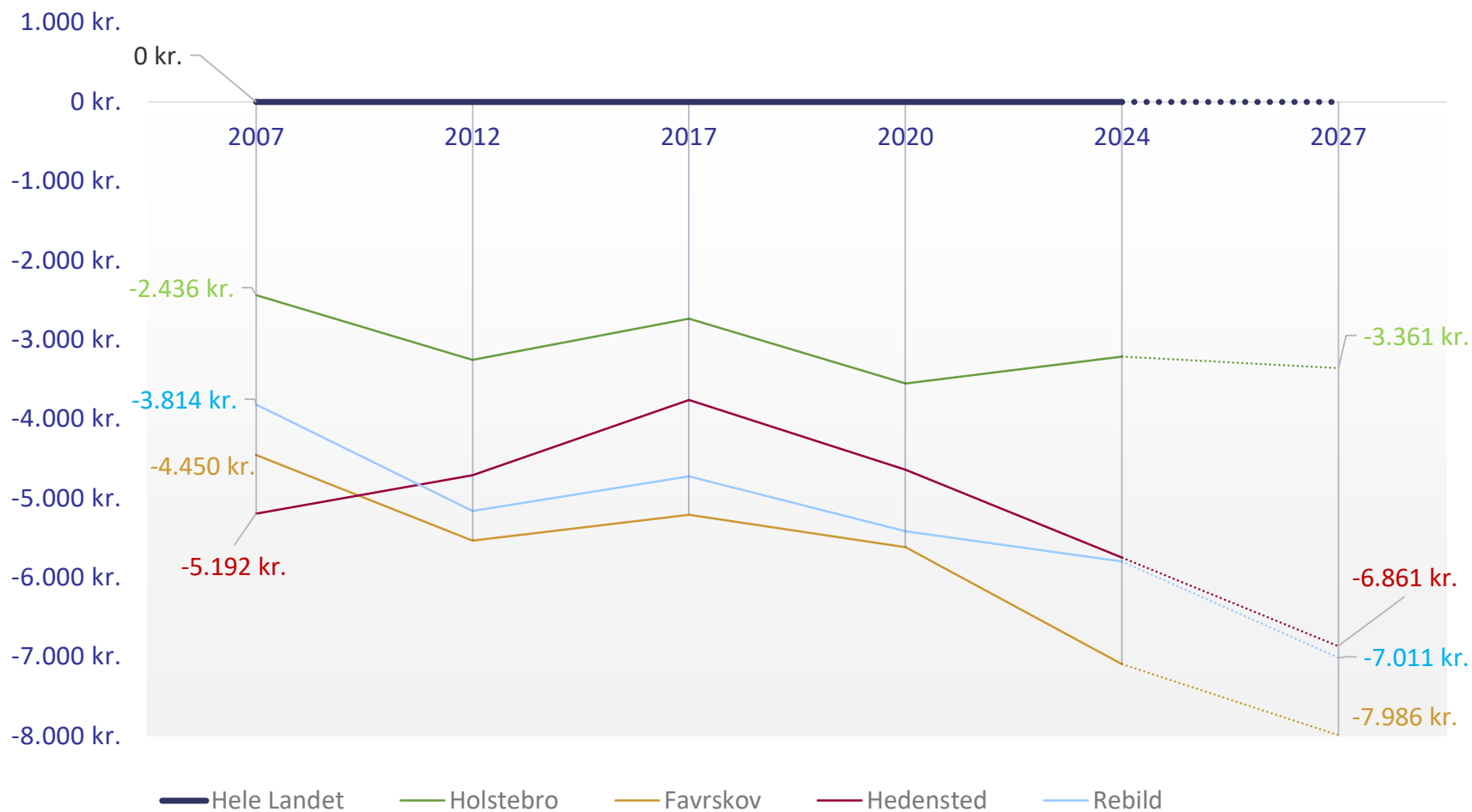
KONKLUSION

I det følgende vil I se:

- Kommunerne forventes at have et faldende finansieringsgrundlag ift. landsudviklingen i perioden 2007-2027 (Hedensted: -1.669 kr. pr. indbygger, Holstebro: -925 kr. pr. indbygger, Rebild: -3.197 kr. pr. indbygger, Favrskov: -3.556 kr. pr. indbygger)
- Alle kommuner oplever et socialt pres jf. udligningssystemet under landsgennemsnittet.
 - I det følgende kan vi konstatere, at særligt tre af de 18 socioøkonomiske kriterier opgøres på baggrund af et **tvivlsomt datagrundlag med en negativ incitamentsstruktur og en høj grad af vilkårlighed i opgørelsesmetoden**
 - Fælles for alle fire kommuner er, at de i de tre kriterier oplever et pres under det landsgennemsnitlige niveau.
 - Hvilket medfører et tab i udgiftsbehov på 74-118 mio. kr. om året pr. kommune

DEN FORVENTEDE UDVIKLING I DEN SAMLEDE FINANSIERING I PERIODEN 2007-2027

UDVIKLINGEN I FINANSIERINGSGRUNDLAGET PR. BORGER

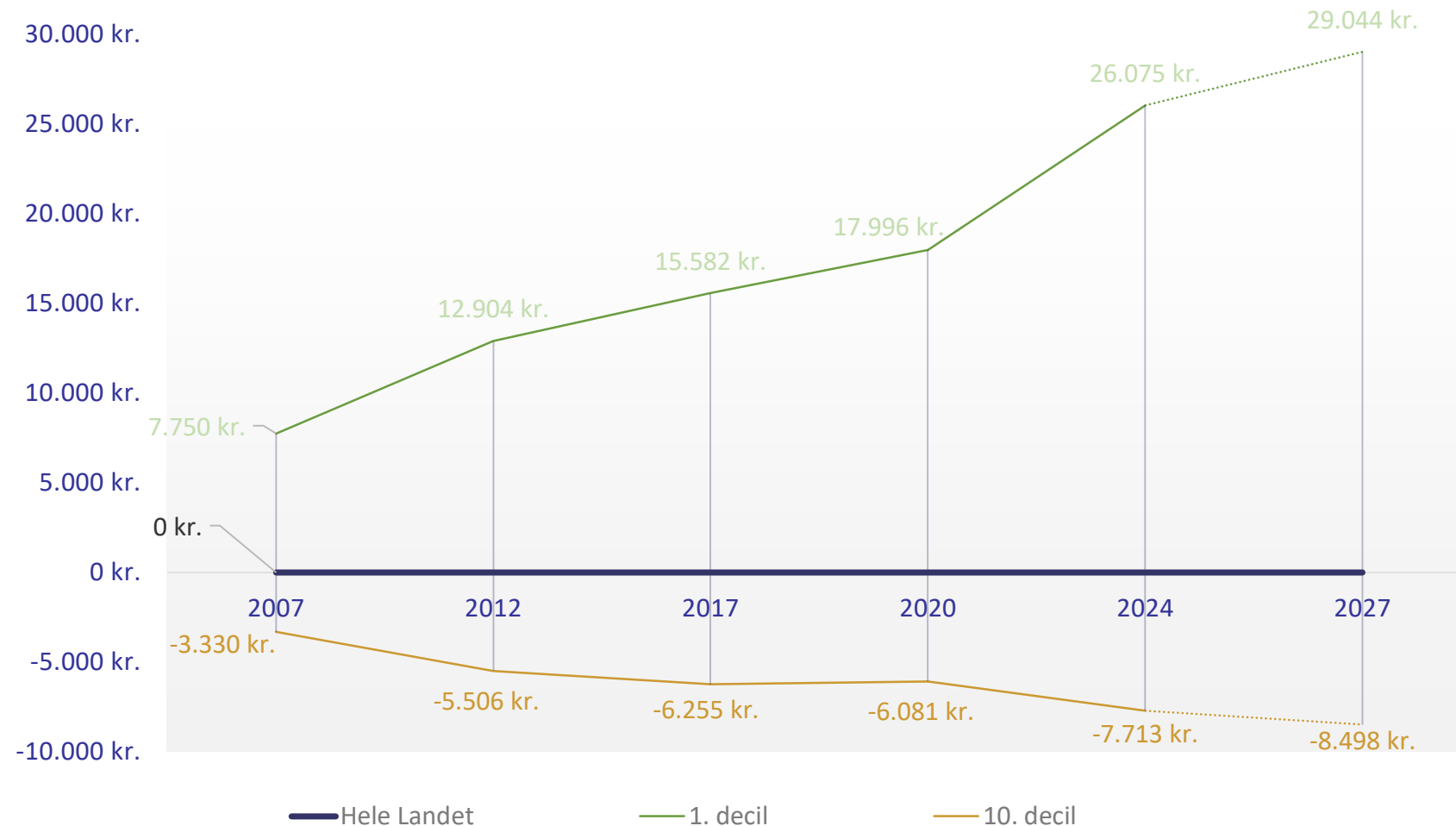

Figur: Samlet finansiering pr. borger i kr.

Kilde: Kommunal udligning og generelle tilskud, egen tilvirkning

- Finansieringsgrundlaget er summen af **tilskud, udligning og skatteindtægter**
- Udviklingen fra 2007-2027 viser afvigelsen i finansieringsgrundlaget pr. borger set i forhold til landsgennemsnittet.
- Udviklingen viser, hvordan alle fire kommuner fra 2007 til 2027 får et lavere finansieringsgrundlag pr. indbygger set i forhold til landsgennemsnittet:
 - Hedensted (-1.669 kr.)
 - Holstebro (-925 kr.)
 - Rebild (-3.197 kr.)
 - Favrskov (-3.536 kr.)

UDVIKLINGEN I FINANSIERINGSGRUNDLAGET PR. BORGER

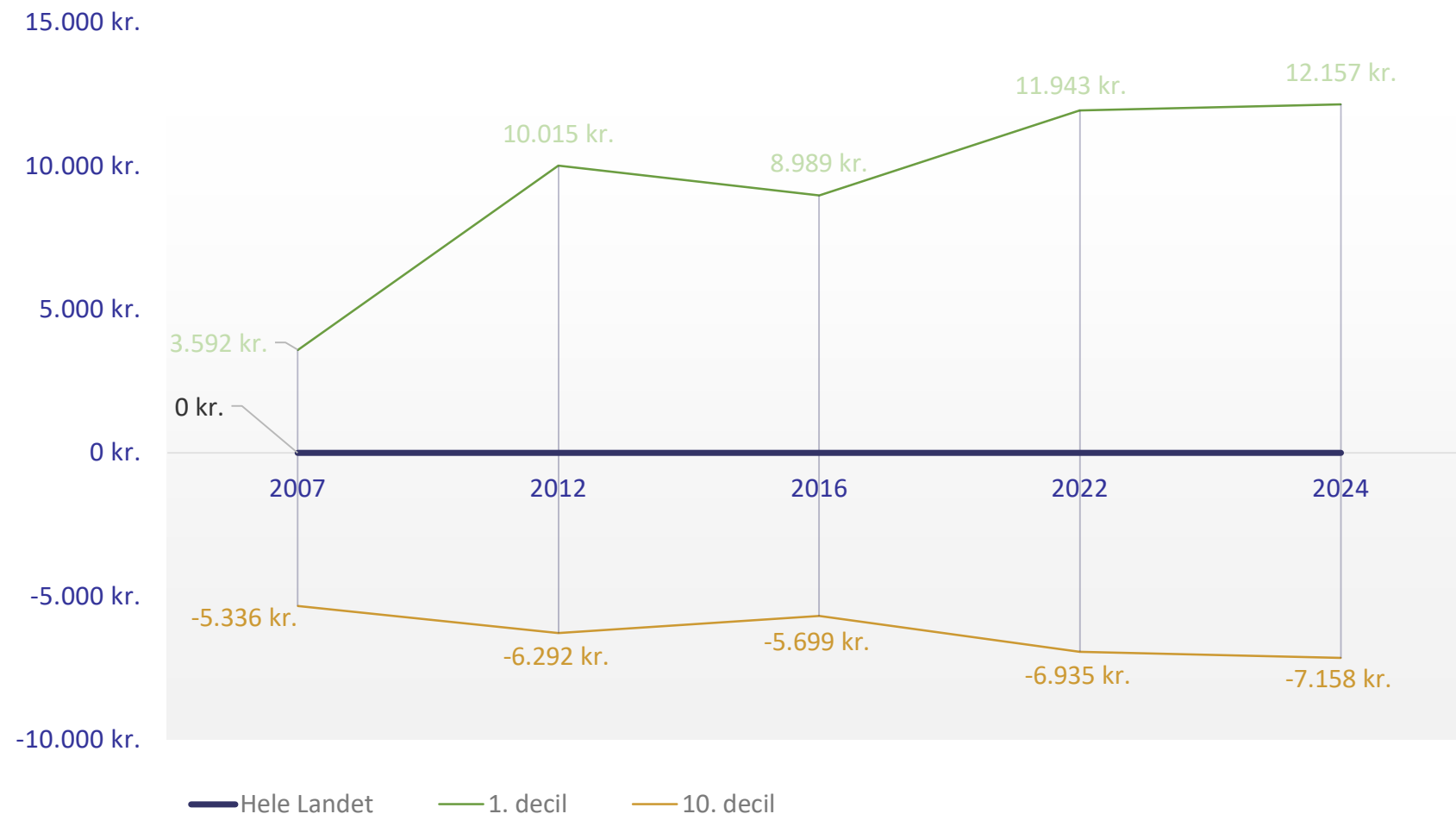

Figur: Samlet finansiering pr. borger i kr.

Kilde: Kommunal udligning og generelle tilskud, egen tilvirkning

- Grafen viser forskellen mellem de kommuner, **der har den højeste finansiering pr. borger og den laveste.**
 - Udviklingen er opgjort i 10 deciler, som kommunerne er grupperet i
 - 1. decil består af de 9 kommuner, som har det højeste finansieringsgrundlag pr. indbygger.
 - 10. decil består af de 9 kommuner med det mindste finansieringsgrundlag pr. indbygger og indeholder eksempelvis Frederiksberg og Gentofte Kommune i 2024.
 - Hedensted, Rebild, Favrskov og Holstebro befinder sig alle omkring det 10. decil.

UDVIKLINGEN I UDGIFTSBEHOV PR. BORGER

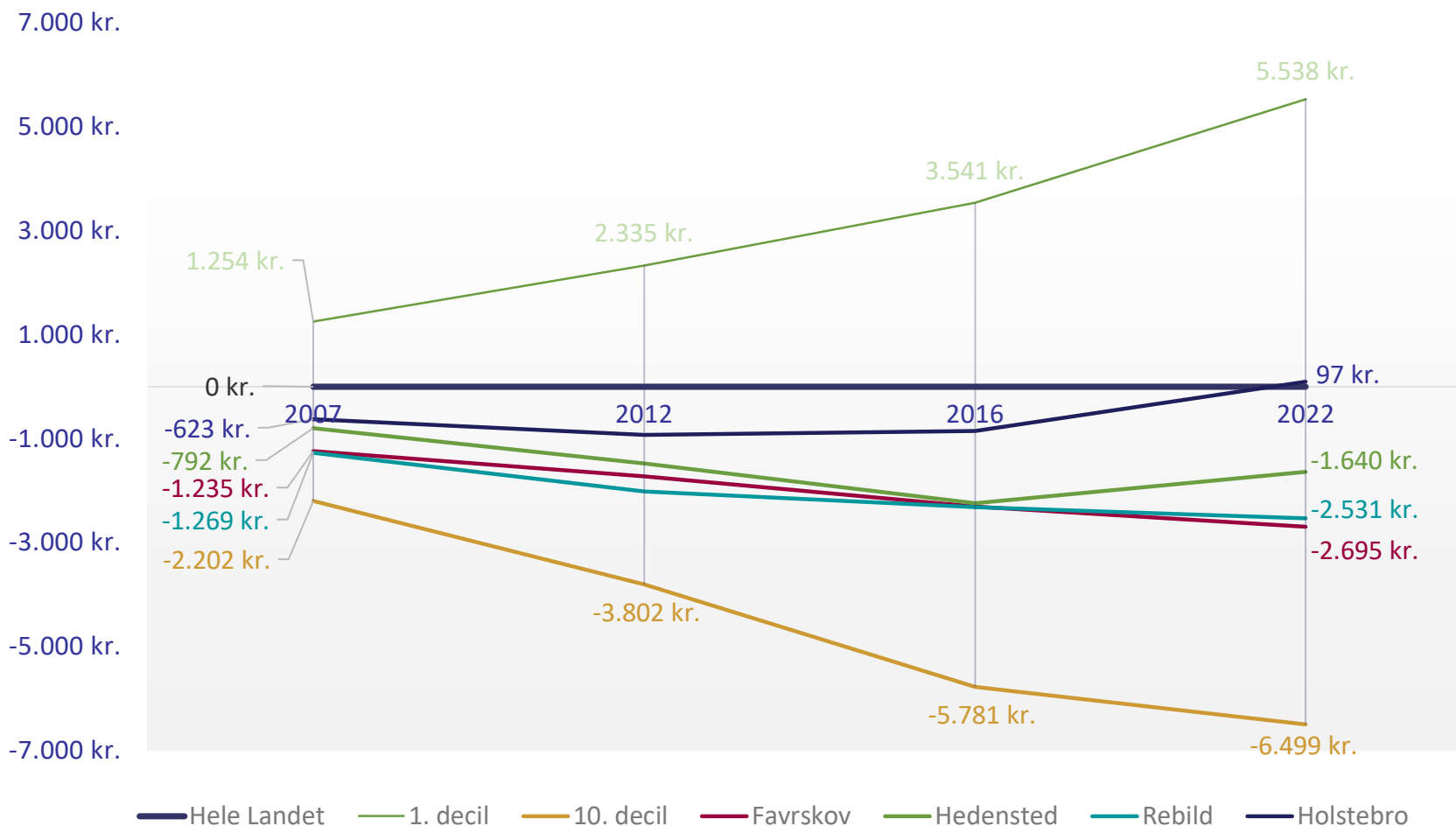

Figur: Samlet udgiftsbehov pr. borger i kr.

Kilde: Kommunal udligning og generelle tilskud, egen tilvirkning

- Grafen viser forskellen mellem de kommuner, **der har den højeste udgiftsbehov i alt pr. borger og det laveste** som opgjort igennem udligningssystemet.
 - Udviklingen er opgjort i 10. deciler, som kommunerne er grupperet i
 - 1. decil består af de 9 kommuner, som har det højeste udgiftsbehov i alt pr. indbygger.
 - 10. decil består af de 9 kommuner med det mindste udgiftsbehov i alt pr. indbygger eksempelvis Frederiksberg og Gentofte Kommune i 2024.
 - I 2024 befinder Favrskov og Rebild sig i 10. decil. Hedensted i 9 decil og Holstebro befinder sig i 8. decil.

UDVIKLINGEN I OVERFØRSELSUDGIFTER PR. BORGER

Figur: Samlet overførselsudgifter pr. borger i kr.

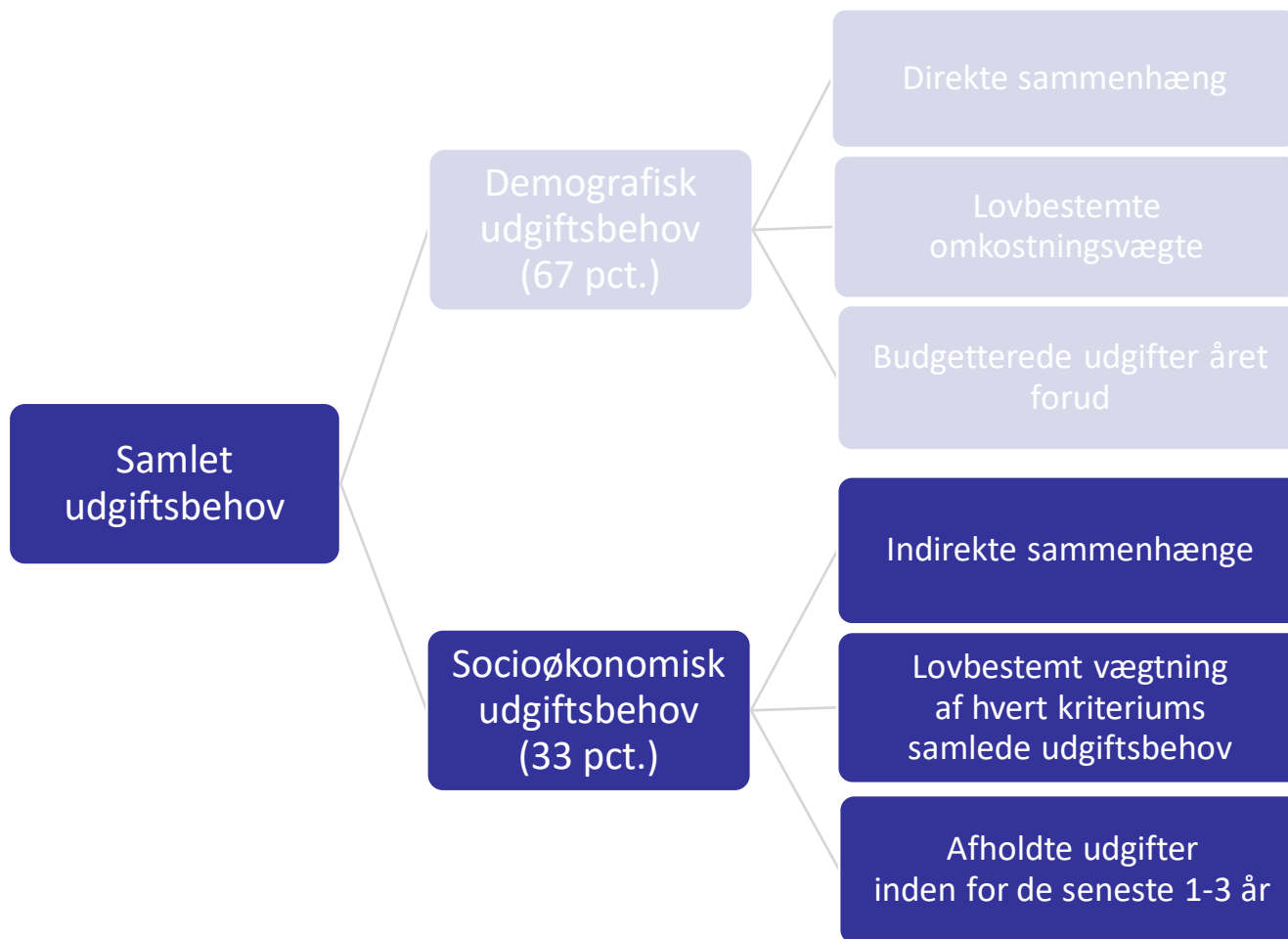
Kilde: Danmark Statistik, egen tilvirkning

- Grafen viser forskellen mellem de kommuner, der har de højeste overførselsudgifter i alt pr. borger og den laveste.
 - I 2022 befinder Favrskov sig i 9. decil. Rebild og Hedensted i 8 decil og Holstebro i 6. decil.
 - Hvis kommunerne var placeret i samme decil i udgiftsbehovet som i overførselsudgifterne ville det betyde følgende for udgiftsbehovet 2024:
 - Favrskov +73,3 mio. kr.
 - Hedensted +31,8 mio. kr.
 - Rebild +43,1 mio. kr.
 - Holstebro +169,1 mio. kr.

MULIGE ÅRSAGER TIL REFORMENS PÅVIRKNING

SOCIOØKONOMISKE ÅRSAGER

UDLIGNINGSSYSTEMET OG DEN SOCIOØKONOMISKE OPGØRELSE

[...] [D]et udgiftspres, som kommunerne står over for som en følge af befolkningens størrelse, alderssammensætningen og dets socioøkonomiske udgiftsbehov. Udgiftsbehovet skal således illustrere den efterspørgsel og tilhørende udgiftspres, som kommunerne ikke selv kan påvirke.

Betænkning 1533, 2014

[...] en slags "paraply"-variable der belyser det udgiftspres, som kan henføres til kommunens samlede sociale og socioøkonomiske struktur og vilkår.

Betænkning 1533, 2014

DE SOCIOØKONOMISKE KRITERIER: UDGIFTSOMRÅDER

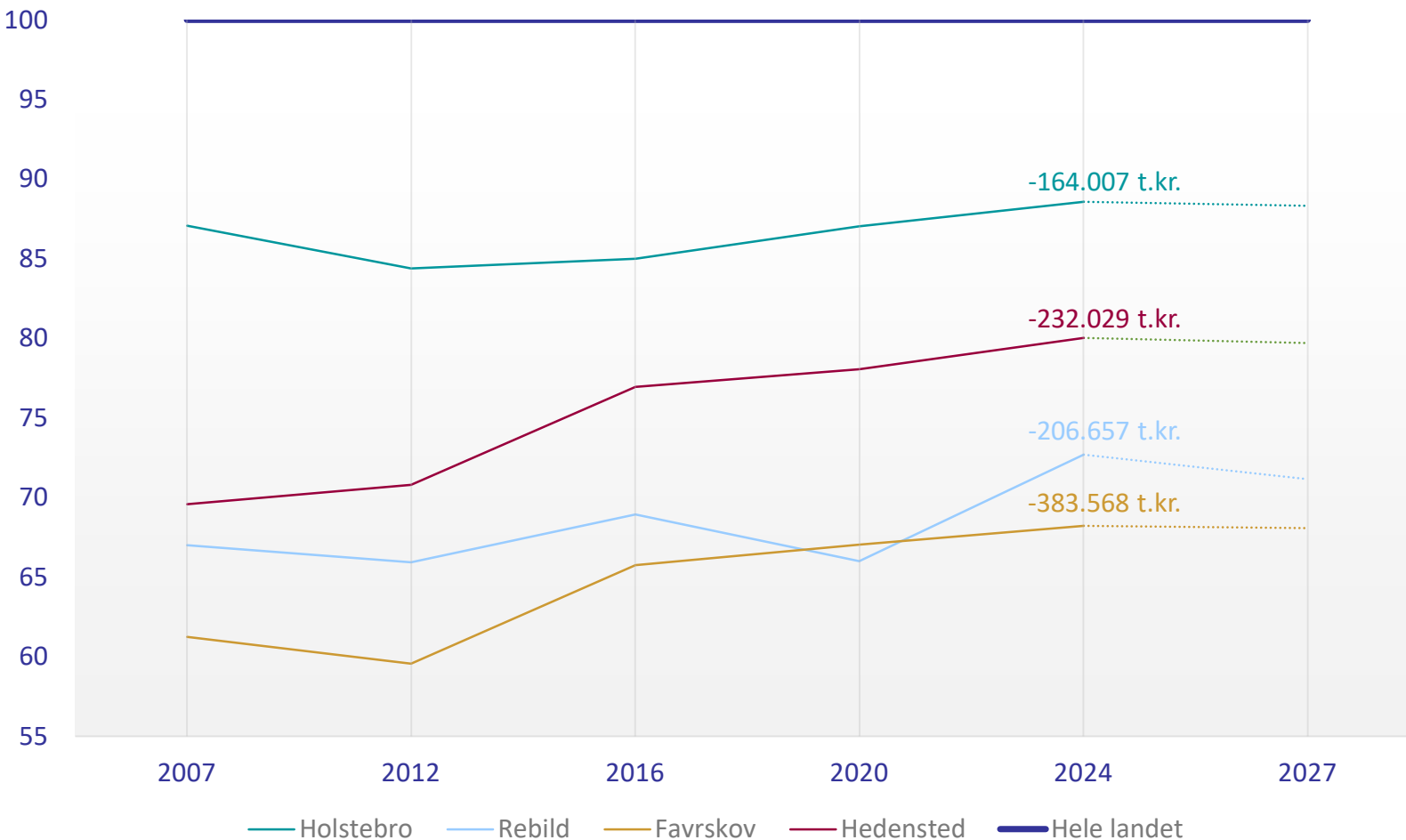
	Enhedsværdi	Overordnede udgiftsområder	Vægt
20-59 årige uden beskæftigelse over 5 pct.	76.118	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	19 pct
25-49 årige uden erhvervsuddannelse	79.561	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	13 pct
Billig privat udlejning m.m	33.038	Boligstøtte-, beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	6 pct
Psykiatriske patienter	21.873	Ældre-, handicap- og området for udsatte børn og unge, beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	2 pct
Almene boliger	34.352	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	12 pct
Børn i familier hvor forsørgerne har lav uddannelse	230.880	Beskæftigelsesområdet og området for udsatte børn og unge	9 pct
Enlige på 65 år og derover	8.217	Ældre- og boligstøtteområdet	3 pct
Personer med lav indkomst i tre ud af fire år	63.399	Beskæftigelsesområdet og området for udsatte børn og unge	5 pct
Udviklingshæmmede og øvrige handicappede	130.969	Ældre-, handicap- og området for udsatte børn og unge	4 pct
Indvandrere og efterkommere	15.040	Området for udsatte børn og unge	6 pct
20-59 årige i arbejde med færdigheder på grundniveau	6.330	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	4 pct
0-15 årige børn af enlige forsørgere	18.336	Området for udsatte børn og unge, skoler og dagpasning	2 pct
0-17 årige børn som har flyttet kommune mindst tre gange	142.195	Området for udsatte børn og unge	3 pct
45-64 årige med begrænset erhvervs erfaring	39.857	Beskæftigelses-, dagpenge- og førtidspensionsområdet	5 pct
Regional ledighed for forsikrede ledige	47.146	Dagpengeområdet	2 pct
Gennemsnitlig afstand til arbejdspladser	702	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	2 pct
Befolkningstæthedskriterium (justeret rejsetidskriterie)	193	Strukturelle problemstillinger (serviceudgifter)	1 pct
Middellevetidskriterium	947	Ældre- og sundhedsområdet	2 pct

For hvert kriterie skal der eksistere en sammenhæng mellem det, som kriteriet opgør, og de udgiftsområder de dækker

- Da kriterierne er indirekte, er sammenhængen ikke 100% men lavere.
- På eksempelvis førtidspensionsområdet ved vi, at kriterierne rammer skævt:

"(...) at de socioøkonomiske udgiftsbehovskriterier på førtidspensionsområdet isoleret set "skyder over" på udgifterne i bykommunerne og under i yderkommunerne og mellemkommunerne."
Finansieringsudvalget, 2018

SOCIOØKONOMISK INDEKS

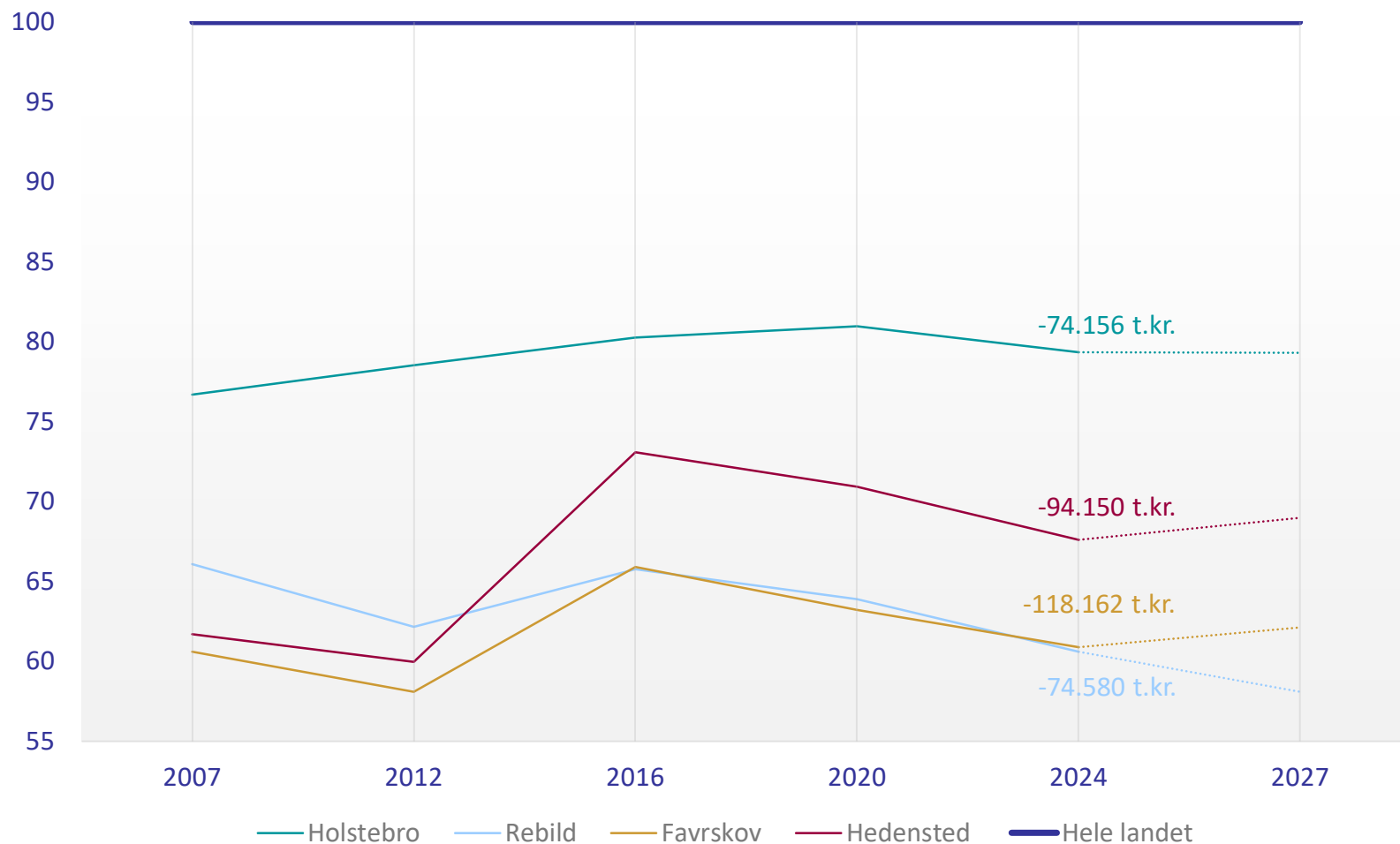
Figur: Udviklingen i det samlede socioøkonomiske indeks, 2007-2027

Kilde: Kommunal udligning og generelle tilskud, egen tilvirkning

	Udgiftsbehov 2024 pr. borger	Forskel
Hele landet	24.332 kr.	
Holstebro	21.555 kr.	- 2.777 kr.
Rebild	17.689 kr.	- 6.643 kr.
Favrskov	16.605 kr.	- 7.727 kr.
Hedensted	19.476 kr.	- 4.856 kr.

- Socioøkonomisk indeks er for jer alle under landsgennemsnittet for perioden 2007-2027
 - Beløbet for 2024 angiver hvad det koster jer i udgiftsbehov
- Grad af vilkårlighed heri, hvilket ses i grafens udsving
 - Skyldes udviklingen i kommunernes opgaver og udvikling i socioøkonomiske kriterier

SOCIOØKONOMISK INDEKS

	Udgiftsbehov 2024 pr. borger	Forskel
Hele landet	6.083 kr.	
Holstebro	4.827 kr.	- 1.256 kr.
Rebild	3.686 kr.	- 2.397 kr.
Favrskov	3.703 kr.	- 2.380 kr.
Hedensted	4.113 kr.	- 1.970 kr.

- Fokus i dag er på tre kriterier
 - 20-59 årige uden beskæftigelse
 - Psykiatriske patienter
 - Handicappede
- Samlet set opgør disse kriterier et udgiftspres på 36,2 mia. kr. i 2024
 - Beløbet angivet for jer er det som I for 2024 koster jer at have et udgiftspres under landsgennemsnittet

DATAKVALITET

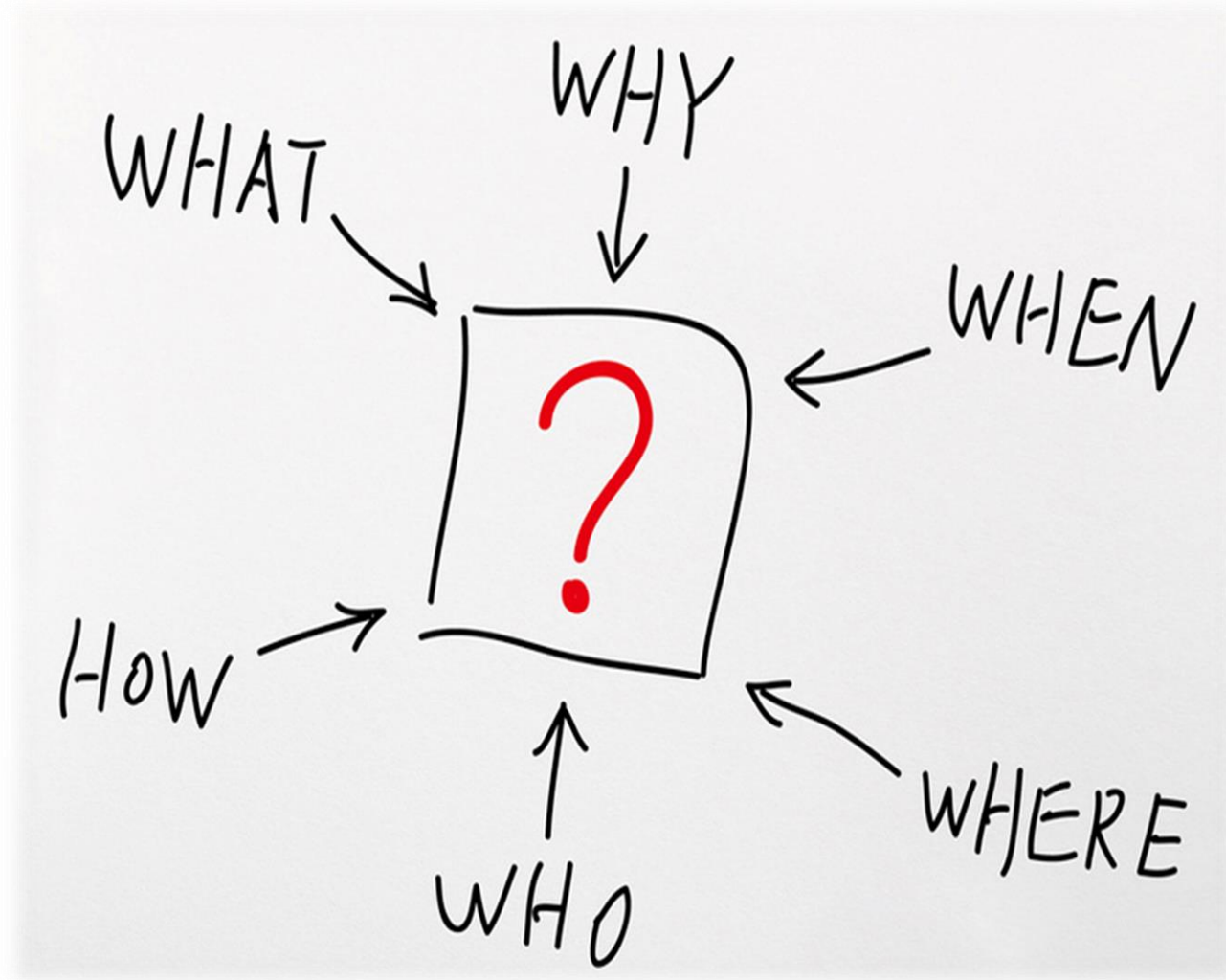
SOCIOØKONOMISKE ÅRSAGER

DATAKVALITET OG UHENSIGTSMÆSSIGHEDER

Den socioøkonomiske udgiftsbehovsopgørelse afspejler indirekte sammenhænge

- Det kan skabe en vilkårlighed i forhold til fordelingen af udligning
- Det kan medføre en negativ incitamentsstruktur
- Det kan resultere i en fordeling på baggrund af et tvivlsomt datagrundlag

Vi ser i tre kriterier, at ovenstående er tilfældet, hvilket skævvrider udligningssystemet

OVERFØRSELSOMRÅDET OG UDLIGNING

20-59-årige borgere uden beskæftigelse og handicapkriteriet omfatter borgere, der er arbejdsløse eller står uden for arbejdsstyrken

- **UDFORDRINGEN**

- For kriteriet gradueres udligningen ikke efter borgernes timetal men blot mellem ledighed eller beskæftigelse
- Dermed tages der i kriteriet ikke højde for, at en borger kan være i beskæftigelse i eksempelvis blot et par timer om ugen
- Samtidig med at kommunen fortsat skal afholde udgifter til overførselsudgifter for de timer, som en borger *ikke* er i beskæftigelse

BESKÆFTIGEDE PERSONER

Beskæftigede er personer, der udfører minimum en times arbejde i referenceugen.

Personer som er midlertidigt fraværende fra et arbejde i 45 dage, eller fraværende på grund af sygdom, børnepasnings- eller barselsbehov, men som har en fast tilknytning til en arbejdsgiver.

Selvstændige og medarbejdende ægtefæller, som i referenceperioden udfører et arbejde, der indebærer fortjeneste.

Danmarks Statistik, 2018

Kommissionen vurderer, at det ofte ikke kan betale sig for kommunerne at hjælpe voksne på kanten af arbejdsmarkedet i småjobs. Forklaringen skal bl.a. findes i det mellemkommunale udligningssystem, idet udligningen ikke skelner mellem, om beskæftigede er ansat på fuld eller nedsat tid.

Reformkommissionen, 2023

HANDICAPPEDE OG PSYKIATRISKE PATIENTER

Opgørelsen af **Handicapkriteriet** og **Psykiatriske patienter** er behæftet med en lang række uhensigtsmæssigheder, der resulterer i, at den enkelte kommune potentielt går glip af flere mio. kr. årligt

Udfordringer:

- Diagnosticeringen af handicappede borgere er begrænset
- Des mere grundige, sygehusene er, des færre borgere tæller med i opgørelsen
- Derudover skal borgerne løbende gendiagnosticeres for at tælle med i opgørelsen
 - En lang række af de relevante diagnoser er dog varige
- Datakvaliteten er mangelfuld; ikke alle diagnosekoder indgår og kriterierne er ikke opdateret

Kilde: [Københavns Kommune](#), 2019: Bilag 10 – Analyser af socioøkonomi og diagnoseudvikling på socialområdet

Diagnosekoder og VUM

- Dataproces har matchet 170 diagnosekoder med 25 VUM-målgrupper

- Der er mange borgere med et handicap, der ikke opgøres i **Handicapkriteriet**
- Kun 25,1 pct. af de 170 diagnosekoder formodes at kunne henføres til diagnosekoderne i ministeriets opgørelse

KONKLUSION

I har set:

- Kommunerne forventes at have et faldende finansieringsgrundlag ift. landsudviklingen i perioden 2007-2027 (Hedensted: -1.669 kr. pr. indbygger, Holstebro: -925 kr. pr. indbygger, Rebild: -3.197 kr. pr. indbygger, Favrskov: -3.556 kr. pr. indbygger)
- Alle kommuner oplever et socialt pres jf. udligningssystemet under landsgennemsnittet.
 - I det følgende kan vi konstatere, at særligt tre af de 18 socioøkonomiske kriterier opgøres på baggrund af et **tvivlsomt datagrundlag med en negativ incitamentsstruktur og en høj grad af vilkårlighed i opgørelsesmetoden**
 - Fælles for alle fire kommuner er, at de i de tre kriterier oplever et pres under det landsgennemsnitlige niveau.
 - Hvilket medfører et tab i udgiftsbehov på 74-118 mio. kr. om året pr. kommune